

Zbigniew Romaszewski (1940-2014), był działaczem opozycji w okresie PRL, wieloletnim senatorem, sprawującym nieprzerwanie urząd przez siedem kadencji od czasu ponownego powołania Senatu w 1989 do 2011, członkiem Trybunału Stanu, Kawalerem Orderu Orła Białego.

Działalność opozycyjna w PRL

W 1967 wraz z żoną Zofią zbierał podpisy pod petycją pracowników naukowych w obronie Adama Michnika. Po marcu 1968 w mieszkaniu Romaszewskich odbywały się dyskusje polityczne, na które zapraszano m.in. Ludwika Cohna, Edwarda Lipińskiego, Jana Nepomucena Millera, Marię Ossowską.

W czerwcu 1976 po protestach robotniczych w Radomiu i Ursusie uczestniczył w organizowanej przez Komitet Obrony Robotników akcji pomocy represjonowanym. Od 1977 był członkiem Komitetu Samoobrony Społecznej KOR. Wraz z żoną Zofią kierował Biurem Interwencyjnym KSS „KOR”, rejestrującym przypadki łamania praw człowieka i niosące ofiarom bezprawia pomoc prawną i materialną. Na przełomie 1979 i 1980 zakładał Komitet Helsiński, organizację nadzorującą wprowadzanie w życie postanowień KBWE. Pod jego redakcją Komitet Helsiński opublikował *Raport Madrycki*, omawiający stan przestrzegania praw człowieka w PRL, w oparciu o konkretne, zarejestrowane przez Biuro Interwencji, przypadki łamania prawa.

W latach 1980–1981 kierował Komisją Interwencji i Praworządności NSZZ „Solidarność”, został wybrany do prezydium zarządu Regionu Mazowsze związku, a następnie do Komisji Krajowej. Był wielokrotnie zatrzymywany przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa. Wraz z Zenobią Łukaszewicz zredagował książkę *Czerwiec 1976. Radom. Doniesienie o przestępstwie* (1981).

W stanie wojennym ukrywał się, będąc poszukiwanym. W broszurze *Sierpień 1980 – Grudzień 1981 – co dalej?*, opublikowanej w marcu 1982, sformułował program scentralizowanego oporu, opowiadając się za powstaniem ośrodka kierowniczego podziemnej „Solidarności”. W tym czasie zorganizował podziemne Radio Solidarność. Pierwszą audycję nadano 12 kwietnia 1982 w Warszawie. 8 maja tego samego roku razem ze Zbigniewem Bujakiem, Zbigniewem Janasem i Wiktorem Kulerskim powołał tajną Regionalną Komisję Wykonawczą NSZZ „Solidarność”. 29 sierpnia 1982 został aresztowany i sądzony w dwóch kolejnych procesach twórców Radia „Solidarność” i KSS KOR, następnie więziony od 1982 do 1984. Został wtedy objęty opieką Amnesty International jako więzień sumienia.

Był głównym organizatorem Tygodnia Więźnia Politycznego (3–10 listopada 1985). W tym samym roku powołał z żoną Polski Fundusz Praworządności i został jego prezesem. Od grudnia 1986 kierował stworzoną w podziemiu Komisją Interwencji i Praworządności NSZZ „Solidarność”, która zajmowała się dokumentowaniem przypadków represji i pomocą ofiarom. W 1988 współorganizował jawną, nielegalną I Międzynarodową Konferencję Praw Człowieka w kościele w Mistrzejowicach w Nowej Hucie.

Przed obradami Okrągłego Stołu napisał broszurę *Minimalizm radykalny. Propozycje programowe dla NSZZ „Solidarność”*. W obradach Okrągłego Stołu zasiadał w podzespolu ds. reformy państwa i sądów.